

Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat

Directie Zeeland

Nummer:

H430

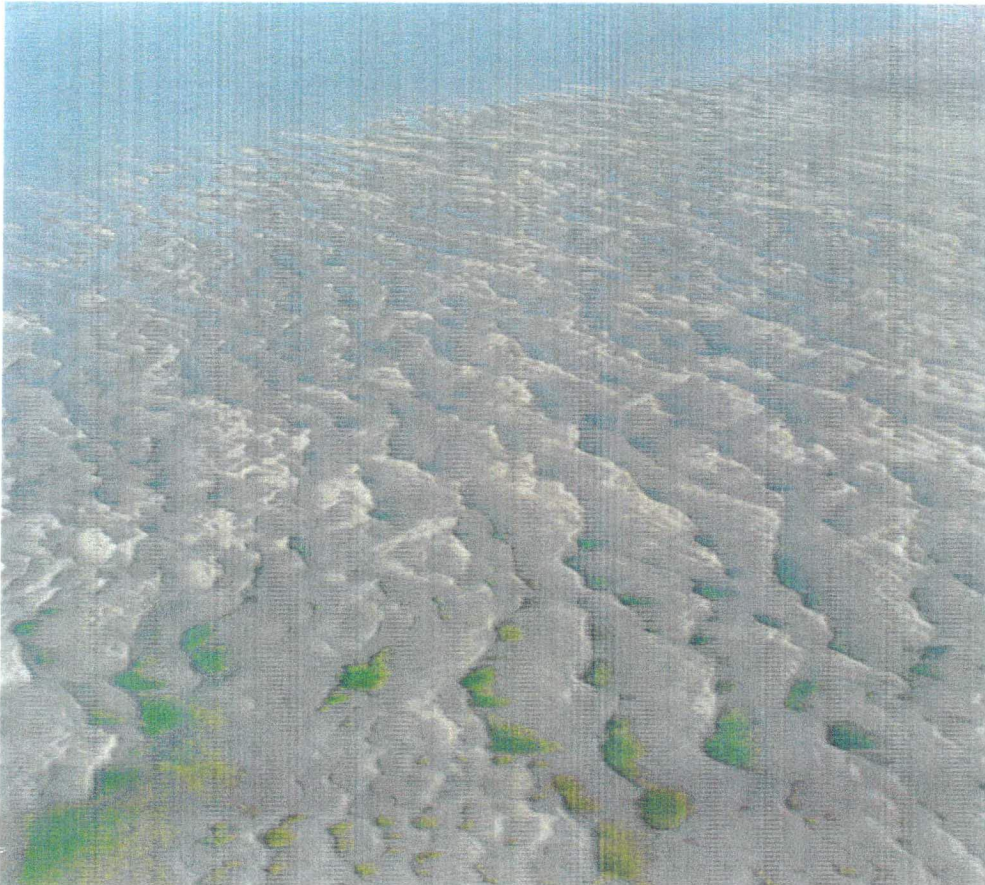
Bibliotheek, Koestr. 30, tel: 0118-686362,
postbus 5014, 4330 KA Middelburg

EUROPESE WATERLIJNEN: REGELS EN REALITEIT

Vigerend Europees Beleid in het kader van water en natuurlijkheid in het Deltagebied

interim rapport

Middelburg, 19 februari 1999

afstudeerproject F. A. Zijlstra

Aquatisc Ecotechnologie
Hogeschool Zeeland

EUROPESE WATERLIJNEN: REGELS EN REALITEIT

Vigerend Europees Beleid in het kader van water en natuurlijkheid in het Deltagebied

interim rapport

Middelburg, 19 februari 1999

afstudeerproject F. A. Zijlstra

Aquatiscche Ecotechnologie
Hogeschool Zeeland

VOORWOORD

Dit Interim rapport is tot stand gekomen in samenwerking met Drs. A. Boogerd en Ir. L. Adriaanse. Hierbij wil ik beide personen bedanken voor deze samenwerking. De rapportage is uitgevoerd op de afdeling AXW bij de directie Zeeland van Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat. Het rapport bevat een overzicht van het geheel aan internationale regelgeving dat van toepassing is op het Deltagebied in het kader van water en natuurlijkheid. Hiervoor zijn verdragsteksten gebruikt evenals een reeks aan juridische en beleidsmatige literatuur. Tijdens het lezen van het rapport moet erop worden gelet dat de inhoud en het tijdstip van de vankrachtwording van de nieuwe Europese Kaderrichtlijn Water nog niet geheel vaststaat.

Ferry Zijlstra

SAMENVATTING

Momenteel is onduidelijk hoe de 'gidspricipes' uit de 4de Nota Waterhuishouding : ruimte voor water; meer natuurlijk functionerende watersystemen en veerkracht zich verhouden tot het geheel aan vigerende regelgeving.

Dit interim rapport beschrijft het geheel aan vigerende regelgeving gericht op water en natuurlijkheid, van toepassing in het Deltagebied. In het overzicht wordt het doel, een samengevatte inhoud en de begrenzing van bijvoorbeeld de Habitat-Richtlijn vermeld.

De doelstelling voor deze rapportage is het verzamelen van alle voor het gebied van belang zijnde regelgeving en de daarmee samenhangende nationale en regionale beleidsvisies en -plannen, wetgeving etc., betreffende waterproblematiek en natuurlijkheid.

De Europese Akte, die op 1 juli 1987 in werking trad, is een aanvulling en de eerste inhoudelijke wijziging van het EG-verdrag uit 1957 (Verdrag van Rome). Met het oog op grensoverschrijdende milieuconflicten kreeg de Europese Gemeenschap (EG) door de vastgelegde milieubepalingen in de Europese Akte de verdragsrechtelijke bevoegdheid op het milieugebied maatregelen te nemen. In het verdrag betreffende de Europese Unie wordt duurzame groei met inachtneming van het milieu als een van de hoofddoelstellingen vermeld. Het beleid van de Gemeenschap op milieugebied moet bijdragen tot het treffen van maatregelen om het hoofd te bieden aan regionale of mondiale milieuproblemen.

De EG heeft vier instellingen: de Europese Commissie, de Raad van Ministers, het Europees Parlement en het Hof van Justitie. Daarnaast zijn er de Europese Raad, de Europese Rekenkamer, het raadgevende Europees Economisch en Sociaal Comité en de Europese Investeringsbank belast met de in de verdragen aan de EG toevertrouwde taken.

De EG heeft niet op alle milieubeleidsterreinen regelgeving vastgesteld. Lidstaten kunnen dus op deze terreinen een zelfstandig milieubeleid voeren. Voor de milieubeleidsterreinen waar communautaire wetgeving tot stand is gekomen, hebben de Lidstaten *niet* de bevoegdheid een milieuvriendelijker of milieu-onvriendelijker beleid te voeren dan de richtlijn toestaat.

De aard van een Europese richtlijn is dat deze richtlijn vertaald moet worden in het nationaal geldende recht. Het Europese milieubeleid richt zich vrijwel op alle factoren die het milieu in meer of mindere mate kunnen belasten. Zo zijn milieu-belastende factoren als afval, luchtverontreiniging, waterverontreiniging en geluidsoverlast uitgebreid in de Europese wetgeving afgebakend.

Het Nederlandse waterbeleid is gericht op een samenhangende, integrale benadering van het waterbeheer. Voor deze integrale benadering is gekozen om een duurzaam functionerend watersysteem te verkrijgen. Nederland verdeelt zijn wateren in nationale en regionale wateren. Het waterkwaliteitsbeheer over de rijkswateren berust bij Rijkswaterstaat, dat van de niet-rijkswateren bij de provincies en de waterschappen. Gemeenten zijn weliswaar niet rechtstreeks bij het waterbeheer betrokken, maar zij spelen wel een rol als beheerder van rioolstelsels

Richtlijnen zijn op het gebied van water en natuurlijkheid verweven in de Nederlandse wet. De Gemeenschap heeft onder meer richtlijnen opgesteld over de kwaliteit van zwemwater en schelpdierwater, de lozing van bepaalde gevaarlijke stoffen in water over de analyse van oppervlaktewater bestemd voor drinkwater en de bescherming van grondwater tegen verontreiniging door lozing van bepaalde gevaarlijke stoffen. Op het gebied van natuurlijkheid zijn onder meer de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn van belang.

INHOUDSOPGAVE

I	Inleiding	1
1.1	Probleemstelling	1
1.2	Doelstelling	2
1.3	Studiegebied	2
2	Europese milieuregelgeving	3
2.1	De instellingen van de Europese Gemeenschappen	4
2.2	Bevoegdheden van de Europese Gemeenschappen	5
2.3	De implementatie van Europese Richtlijnen	6
2.4	Europese wetgeving op het gebied van waterproblematiek	7
3	Het waterbeleid in Nederland	8
3.1.1	Waterbeheer door het Rijk	8
3.1.2	Waterbeheer door de Provincie	8
3.1.3	Waterbeheer door het Waterschap	8
3.1.4	Waterbeheer door de Gemeente	9
3.2	Wetten en Regelgeving	9
3.2.1	Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren	9
3.2.2	Wet Milieubeheer	10
3.2.3	Wet op de Waterhuishouding	11
3.2.4	Wet Verontreiniging Zeewater	11
3.2.5	Wet Bodembescherming	11
4	De Europese milieuwetgeving samengevat	12
4.1	Richtlijnen op het gebied van water en natuurlijkheid	12
4.2	Verdragen en conventies op het gebied van water en natuurlijkheid	14

FIGUUR

Figuur 1 : Overzicht van het Deltagebied

SCHEMA'S

Schema 1: EG-wetgeving van begin- tot eindpunt (Richtlijnen en Verordeningen)

Schema 2: Schematisatie van de planmatige aanpak van de Wvo

Schema 3: Artikel 1 van de Europese Kaderrichtlijn Water

LITERATUURLIJST

AFKORTINGEN

VERKLARENDE WOORDENLIJST

BIJLAGEN

Bijlage I : Relevante artikelen uit de Europese Akte van 1 juli 1987

Bijlage II: Overige richtlijnen op het gebied van water en verontreiniging

Bijlage III: Artikel 8 en 10 van het Verdrag inzake biologische diversiteit

I Inleiding

Op grond van de 4de Nota Waterhuishouding kunnen natuurlijke processen in het Deltagebied worden hersteld en versterkt. Zo streeft men naar het volgende :

“de natuurlijke processen in de Delta zijn hersteld en versterkt. Er is meer uitwisseling van water tussen de verschillende compartimenten. Natuurlijke, geleidelijke overgangen zijn hersteld en de peilfluctuaties hebben een natuurlijk verloop. De veiligheid tegen overstroming blijft gehandhaaft”. (Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 1997^a). Begrippen zoals natuurlijkheid, veerkracht en duurzaamheid staan hieraan ten grondslag.

Tijdens en na de realisatie van de Deltawerken zijn inzichten over het waterbeheer geleidelijk veranderd. De 4de Nota Waterhuishouding geeft aan op wat voor een manier deze inzichten in het waterbeheer zijn veranderd. Zo worden er drie nieuwe gidsprincipes in deze nota vermeld :

- ruimte voor water;
- meer natuurlijk functionerende watersystemen;
- veerkracht.

Momenteel is onduidelijk hoe deze ‘gidsprincipes’ zich verhouden tot het geheel aan vigerende regelgeving. Het begrip ‘Vigerende regelgeving’ omvat het geheel aan internationale richtlijnen, traktaten en afspraken, (inter)nationale wetgeving en nationale- en regionale beleidsplannen etc.

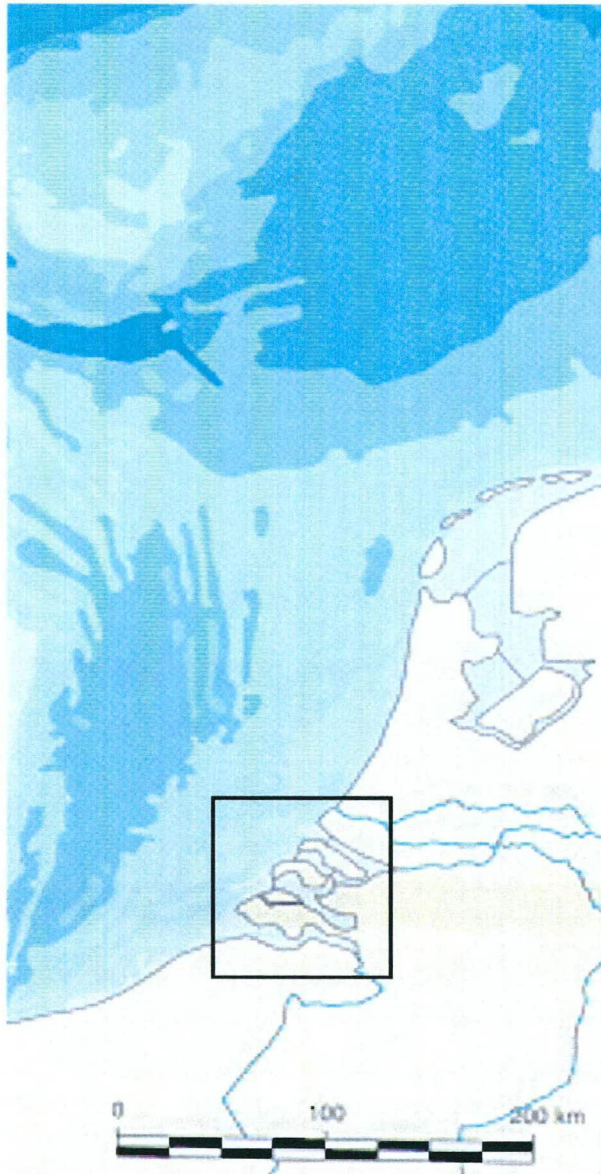
Dit interim rapport beschrijft het geheel aan internationale regelgeving gericht op water en natuurlijkheid, van toepassing in het Deltagebied. In het overzicht wordt het doel, een samengevatte inhoud en de begrenzing regelgeving: van bijvoorbeeld de Habitat-Richtlijn, vermeld. Tevens beschrijft het Interim Rapport hoe de internationale regelgeving is toegepast in de Nederlandse wetgeving. Dit kan het geval zijn door het beschrijven van de Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren of door een taakbeschrijving van de diverse instanties die belast zijn met de implementatie van de Europese regelgeving.

Het eindrapport dat na deze Interim rapportage volgt, heeft een diepgaander karakter. Het eindrapport analyseert de toepassing van de internationale regelgeving in het Zeeuwse. Uit het geheel aan regelgeving wordt gedistilleerd welke juridische en beleidsmatige grenzen er zijn waarmee het toekomstige waterbeleid rekening moet houden. Hierdoor komen knelpunten aan het licht die bij implementatie zijn ontstaan of kunnen ontstaan.

Om deze knelpunten en grenzen af te bakenen worden provinciale en regionale overheidsinstanties en enkele particuliere instanties ondervraagd hun visie te geven over het huidige- en toekomstige integraal waterbeleid. Hierbij zal de toepassing van internationale regelgeving, op het gebied van water en natuurlijkheid, inhoudelijk ten grondslag staan.

I.1 PROBLEEMSTELLING

Momenteel is onduidelijk hoe de nieuwe gidsprincipes uit de 4de Nota Waterhuishouding zich verhouden tot het geheel van vigerende regelgeving, op het gebied van water en natuurlijkheid, in het Deltagebied. Er ontbreekt een helder overzicht van het geheel en de knelpunten die daarin aanwezig zijn.

Figuur 1: Locatie van het Deltagebied

1.2 DOELSTELLING

De doelstelling voor deze rapportage is het verzamelen van alle voor het gebied van belang zijnde regelgeving en de daarmee samenhangende nationale en regionale beleidsvisies en -plannen, wetgeving etc., betreffende waterproblematiek en natuurlijkheid. Op basis hiervan wordt bepaald welke knelpunten er tussen deze regelgeving onderling aanwezig zijn. Het geheel moet aangeven welke beleidsruimte er is voor de te ontwikkelen lange termijn visies voor het de Westerschelde en het zuidelijke Deltagebied. Het geheel wordt helder weergegeven zowel qua stijl als visueel.

1.3 STUDIEGEBIED

Het Deltagebied (figuur 1) wordt doorkruist door drie grootschalige ecologische verbindingswegen. Van noord naar zuid is een Oost-Atlantische trekroute gesitueerd, die vooral belangrijk is voor migrerende watervogels. Van oost naar west vloeit de verbinding tussen de rivierstelsels van Rijn, Maas en Schelde naar de Noordzee. Deze is van belang voor uitwisseling en/of verplaatsing van water, sediment en een groot scala aan waterorganismen, waaronder migrerende vissen. De derde ecologische verbindingsweg, in de vorm van een noordgaande waterstroom in de kustzone, verbindt het Deltagebied met de Atlantische Oceaan.

Het Deltagebied bestaat uit een zoute-, een brakke- en een zoete aquatische zone. De Westerschelde, de Oosterschelde en de Voordelta zijn een samenhangend geheel van zoute getijdewateren langs de rand van de zuidelijke Noordzee.

Het noordelijk deel van het Deltagebied, ook wel het 'Benedenrivierengebied' genoemd, is een gedempt zoetwatergetijdesysteem. Door de afsluiting van het Haringvliet zijn de getijdewerking en daarmee ook de zoute invloed van de zee beperkt. Het voormalige getijdegebied van het Veerse Meer, het Volkerak-Zoomeer en het Markiezaat is door de Deltawerken van de invloed van de Noordzee en van de rivieren afgesloten. Vers zeewater en de invloeden van het getij kunnen hier niet meer rechtstreeks doordringen (Bisseling et. al, 1994).

2 Europese milieuregelgeving

In 1972 werd in Parijs door het toenmalige Europese staatsbestel een aantal fundamentele milieubeginselen vastgelegd. Dit was het begin van het Europees milieubeleid. Na een periode van 15 jaar werden de beginselen verdragsrechtelijk vastgelegd door de Europese Akte in 1987.

De Europese Akte, die op 1 juli 1987 in werking trad, is een aanvulling en de eerste inhoudelijke wijziging van het EG-verdrag uit 1957 (Verdrag van Rome). Met het oog op grensoverschrijdende milieuconflicten kreeg de Europese Gemeenschap (EG) door de vastgelegde milieubepalingen in de Europese Akte de verdragsrechtelijke bevoegdheid op het milieugebied maatregelen te nemen.

De wijzigingen van het Verdrag van Rome voerden een reeks nieuwe artikelen inzake het milieu in. Drie artikelen 130r, 130s en 130t bepalen de doelstellingen en de elementen van de door de Gemeenschap genomen acties voor de bescherming van het milieu. Bij het vaststellen van Europese milieuregelgeving worden de artikelen 130s en 100a (Bijlage 1) als rechtsgrondslag gebruikt.

De doelstellingen zijn:

- de kwaliteit van het milieu bewaren, beschermen en verbeteren;
- bijdragen tot de bescherming van de gezondheid van de mens;
- een voorzichtig en rationeel gebruik van natuurlijke hulpbronnen waarborgen.

De EG-acties voor de bescherming van het milieu moeten worden geïntegreerd in andere EG-beleidstakken waarvan de belangrijkste landbouw, plattelandsontwikkeling en energie zijn. Ze moeten gebaseerd zijn op drie principes:

- er moeten preventieve maatregelen worden genomen;
- milieuschade moet aan de bron worden gecorrigeerd;
- de vervuiler moet betalen.

In het verdrag betreffende de Europese Unie wordt duurzame groei met inachtneming van het milieu als een van de hoofddoelstellingen vermeld. Het beleid van de Gemeenschap op milieugebied moet bijdragen om op internationaal vlak het hoofd te bieden aan regionale en mondiale milieuproblemen. In het rapport van de World Commission on Environment and Development (Brundtland) wordt duurzame ontwikkeling omschreven als een ontwikkeling waarbij in de huidige behoeften van wordt voorzien zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen.

Tijdens de Conferentie van de Verenigde Naties inzake Milieu en Ontwikkeling (UNCED) in Rio de Janeiro, 1992, heeft de Gemeenschap zich ingespannen om oplossingen voor de milieu- en ontwikkelingsproblematiek te vinden. Onderwerpen zoals klimaatverandering, afbraak van de ozonlaag, afname van de biodiversiteit, etc.; kwamen aan de orde. Afgezien van de kaderovereenkomsten over klimaatverandering en biodiversiteit en de beginselen voor het behoud en de ontwikkeling van bossen heeft de UNCED de basis gelegd voor vooruitgang door de goedkeuring van:

- een "Handvest voor de aarde", een verplichting over de fundamentele rechten en verplichtingen ten aanzien van milieu en ontwikkeling;
- een agenda voor activiteiten, "Agenda 21", die zal fungeren als een overeengekomen werkprogramma van de internationale gemeenschap voor de periode na 1992 tot in de 21^e eeuw.

Bij de aanpak van een nieuwe strategie voor milieu en ontwikkeling ligt de nadruk op de actoren en activiteiten die uitputting van natuurlijke hulpbronnen en aantasting van het milieu anderszins veroorzaken, waarbij niet moet worden gewacht tot er problemen ontstaan (Commissie van de Europese gemeenschappen, 1993).

2.1 DE INSTELLINGEN VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

De EG heeft vier instellingen: de Europese Commissie, de Raad van Ministers, het Europees Parlement en het Hof van Justitie. Daarnaast zijn er de Europese Raad, de Europese Rekenkamer, het raadgevende Europees Economisch en Sociaal Comité en de Europese Investeringsbank belast met de in de verdragen aan de EG toevertrouwde taken.

In het kort:

Het verdrag van de Europese Gemeenschap geeft de Europese Commissie de mogelijkheid het gemeenschappelijk beleid op de in het verdrag genoemde gebieden te stimuleren en uit te breiden. Voorstellen hiertoe worden door de Commissie gedaan en moeten door de Raad van Ministers worden aanvaard.

De Raad van Ministers is het orgaan van de EG waar de beslissingen genomen worden. De Raad neemt beslissingen aan de hand van door de Commissie ingediende voorstellen.

De Europese Raad is het geheel aan staatshoofden en regeringsleiders van de Lidstaten die ten minste tweemaal per jaar vergaderen. In de Europese Raad worden de grote Europese politieke vraagstukken besproken en aanzetten gegeven tot nieuwe initiatieven.

Het Europees Parlement heeft geen wetgevende bevoegdheden. De taak van het Parlement ligt op het terrein van de advisering en de controle van de Europese Commissie. Via de Europese Akte heeft het Parlement de bevoegdheid gekregen de voorstellen van de Commissie te kunnen amenderen.

Het Hof van Justitie waarborgt de naleving van het gemeenschapsrecht, beslist over de uitleg ervan en behandelt de geschillen tussen Lidstaten onderling en tussen Lidstaten en EG-instellingen. De uitspraken van het Hof zijn bindend voor alle partijen. De nationale justitie moet ervoor zorgen dat de besluiten van het Hof worden uitgevoerd.

De Europese Rekenkamer houdt zich bezig met de controle op de inkomsten en uitgaven van de instellingen van de EG.

De Raad van Ministers en de Europese Commissie worden voor zaken betreffende de EEG bijgestaan door het raadgevende Europees Economisch en Sociaal Comité (ECOSOC).

De Europese Investeringsbank is een autonome publieke instelling zonder winstoogmerk. Haar voornaamste taak is het bijdragen aan een evenwichtige ontwikkeling van de Lidstaten. Hiertoe worden ter financiering van investeringsprojecten leningen versterkt met een lange looptijd.

2.2 BEVOEGDHEDEN VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Verdragen geven aan op welke terreinen de EG bevoegd is, welke algemeen verbindende besluiten de Gemeenschap kan uitvaardigen en welke procedures hiervoor gevolgd moeten worden. Wat betreft de algemene procedure geldt dat de Raad van Ministers op voorstel van de Europese Commissie en na het advies van het Europees Parlement- en in voorkomend geval het Europees Economisch en Sociaal Comité- een verordening of richtlijn kan vaststellen. Met de inwerkingtreding van de Europese Akte is, naast de bestaande 'raadplegingsprocedure', de 'samenwerkingsprocedure' tot stand gekomen (schema 1) (Sloot, 1992). Het EG-verdrag bepaalt verschillende voorwaarden voor de van krachtwording van verschillende types Gemeenschapswetgeving:

- Verordeningen hebben een algemene strekking, zijn verbindend in al hun onderdelen en zijn rechtstreeks toepasselijk in elke Lidstaat. De algemene strekking van een verordening betekent dat deze, regels geeft voor een onbepaalde reeks personen of gevallen. De verbindendheid in alle onderdelen geeft aan dat een verordening, bindende regels bevat en als zodanig rechten en plichten in het leven kan roepen voor de communautaire instellingen, de Lidstaten en particulieren. De rechtstreekse toepasselijkheid houdt in dat verordeningen gelden in alle Lidstaten zonder dat een omzettingshandeling is vereist: de verordening geldt als zodanig voor een ieder. Omzetting of transformatie van verordeningen in het nationale recht mag zelfs niet plaatsvinden: hierdoor zou niet alleen afbreuk worden gedaan aan het autonome karakter van de verordening, ook bestaat dan het gevaar dat de verordening niet overal op dezelfde wijze wordt toegepast, hetgeen de eenheid in gevaar brengt. Verordeningen hebben voorrang boven daarmee strijdig nationaal recht van eerdere of van latere datum. Verordeningen kunnen bepalingen bevatten, waarin aan de Lidstaten opgedragen wordt maatregelen te treffen. Waar de verordeningen rechten toekent, kunnen deze rechten door de burgers voor de nationale rechter worden ingeroepen, ook al heeft de betrokken Lidstaat de daarvoor vereiste maatregelen nog niet genomen (Nijs, 1992).
- Een richtlijn is verbindend ten aanzien van het te bereiken resultaat. De Lidstaten zijn verplicht om hun nationale recht aan te passen aan een situatie die in de richtlijn beschreven is: een richtlijn dient getransformeerd te worden in nationaal recht. Deze omzetting is gebonden aan een termijn; de vorm en middelen zijn vrij als het maar een dwingend karakter krijgt. De aanpassing van het nationale recht kan plaatsvinden door een wet in formele zin of door bestuurlijke maatregelen. Indien een Lidstaat de rechten uit een richtlijn niet behoorlijk heeft geïmplementeerd, kan door de burger de hulp worden ingeroepen van de nationale rechter. Alvorens deze rechter onderzoek doet naar de eventuele directe werking van de richtlijn, dient hij de onverenigbaarheid tussen de uitvoeringsmaatregel en richtlijn weg te werken via een zogenaamde 'verzoenende integratie' (Nijs, 1992).

Dit houdt in dat hij het nationale recht moet uitleggen in het licht van de bewoordingen en objectieve doelstelling van de richtlijn, teneinde het bedoelde resultaat te bereiken. Lukt dit de rechter niet, dan hij pas met het onderzoek aanvangen als voldaan is aan drie voorwaarden:

1. de uitvoeringstermijn moet zijn verstreken;
  2. de betrokken bepaling moet niet, niet tijdig of niet correct in internationaal recht zijn omgezet èn
  3. de betrokken bepaling moet onvoorwaardelijk en voldoende nauwkeurig zijn of zij moet rechten vastleggen die een particulier tegenover de staat doen gelden.
- Beschikkingen zijn besluiten die door de Raad van Ministers zijn vastgesteld en bindend zijn in al hun onderdelen voor degenen tot wie zij uitdrukkelijk zijn gericht. Beschikkingen die zich tot de decentrale overheden richten zijn voornamelijk beschikkingen waarin een subsidie toegekend wordt (Nijs, 1992).
  - Internationale verdragen worden van kracht wanneer ze door een bepaald aantal staten zijn geratificeerd; de data waarop dergelijke internationale verdragen in de Gemeenschap van kracht werden, worden in de voetnoten vermeld (Commissie van de Europese Gemeenschappen, 1993).

De EG heeft niet op alle milieubeleidsterreinen regelgeving vastgesteld. Lidstaten kunnen dus op deze terreinen een zelfstandig milieubeleid voeren. Voor de milieubeleidsterreinen waar communautaire wetgeving tot stand is gekomen, hebben de Lidstaten *niet* de bevoegdheid een milieuvriendelijker of milieu-onvriendelijker beleid te voeren dan de richtlijn toestaat. Het zelfstandig voeren van een nationaal milieubeleid is dus in beginsel op dit gebied niet mogelijk.

Het EEG-Verdrag legt verschillende absolute voorwaarden vast voor de vankrachtwording van de verschillende types Gemeenschapswetgeving:

- De verordeningen worden van kracht op de erin gespecificeerde datum, of bij ontstentenis daarvan, op de twintigste dag na de publicatie ervan in het Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen.
- Richtlijnen en besluiten moeten ter kennis worden gebracht van de personen waaraan ze gericht zijn en worden na deze kennisgeving van kracht. De data van deze kennisgevingen worden in de voetnoten vermeld. Bij richtlijnen wordt dikwijls een uiterste datum vermeld waarop de Lidstaten ze uitgevoerd moeten hebben.
- Internationale verdragen worden van kracht wanneer ze door een bepaald aantal staten zijn geratificeerd; de data waarop dergelijke internationale verdragen in de Gemeenschap van kracht werden, worden in de voetnoten vermeld (Commissie van de Europese Gemeenschappen, 1993).

2.3 DE IMPLEMENTATIE VAN EUROPESE RICHTLIJNEN

De aard van een Europese richtlijn is dat deze richtlijn vertaald moet worden in het nationaal geldende recht. De implementatie van richtlijnen vindt plaats aan de hand van twee fasen. In de eerste fase verplicht de Lidstaat de nodige nationale wettelijke maatregelen vast te stellen om alle artikelen uit de Europese richtlijn in het nationaal

recht te vertalen. De wetgevingsafdeling die voor de implementatie verantwoordelijk is, stelt binnen één maand nadat het gemeenschappelijk standpunt ten aanzien van een ontwerp-EG-regeling is vastgesteld een zogenaamd implementatieplan op. In het implementatieplan wordt per artikel van de ontwerp-EG-regeling aangegeven welke regelgevende activiteit voor de implementatie daarvan nodig is (Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 1997^b).

In het algemeen geldt voor fase I een termijn van 18 maanden. Overschrijdt een land deze termijn of wordt de richtlijn onjuist geïmplementeerd, dan kan de Commissie de Lidstaat voor het Hof van Justitie dagen. Nalatigheid bij de omzetting van richtlijnen in nationaal recht kan tevens gevolgen hebben voor de decentrale overheden hebben. Richtlijnen kunnen namelijk een rechtstreekse werking krijgen. Gemeenten en provincies kunnen bij een dergelijke nalatigheid financieel aansprakelijk worden gesteld.

In de tweede fase wordt de nationale wetgeving door middel van uitvoeringsmaatregelen toegepast en gehandhaafd. Zijn de milieurichtlijnen in werking getreden, dan mogen de nationale overheden niet in strijd met het communautaire milieubeleid handelen. Gemeenten en provincies zelf verantwoordelijk voor het nakomen van verplichtingen die voortvloeien uit de richtlijnen. In tegenstelling tot nationale overheden zijn decentrale overheden voor het Europees Hof juridisch onschendbaar. Ondanks deze onschendbaarheid hebben deze decentrale overheden rechten en verplichtingen.

2.4 EUROPESE WETGEVING OP HET GEBIED VAN WATERPROBLEMATIEK

Het Europese milieubeleid richt zich vrijwel op alle factoren die het milieu in meer of mindere mate kunnen belasten. Zo zijn milieu-belastende factoren als afval, luchtverontreiniging, waterverontreiniging en geluidsoverlast uitgebreid in de Europese wetgeving afgebakend.

Bij het communautaire beleid op het gebied van waterverontreiniging gaat het voornamelijk om:

- het vaststellen van kwaliteitsdoelstellingen en grenswaarden voor water en lozingen (*kwaliteitsdoelstelling*: de concentratie van een verontreinigende stof in het aquatische milieu, *grenswaarde*: de concentratie van een verontreinigende stof in het afvalwater);
- het verbieden of beperken van lozingen van gevaarlijke stoffen in het watermilieu en de zee;
- het verlenen van steun voor investeringen ter verbetering van de waterkwaliteit;
- onderzoek en ontwikkeling;
- deelname aan internationale verdragen ter bescherming van het zeewater, de kustwateren en de grensoverschrijdende rivieren;
- controle en toezicht op de kwaliteit van water;
- maatregelen die specifiek van toepassing zijn op bepaalde bedrijfstakken.

Voor de decentrale overheden en in het bijzonder voor de waterschappen en de provincies zijn de richtlijnen met betrekking tot de kwaliteit van oppervlaktewater bestemd voor drinkwater en zwemwater van belang.

3 Het waterbeleid in Nederland

Het Nederlandse waterbeleid is gericht op een samenhangende, integrale benadering van het waterbeheer. Een watersysteem wordt door die benadering beschouwd als een eenheid van oppervlaktewater, waterbodem(sediment) en oevers. Een watersysteem wordt beschreven door de fysische, chemische en biologische karakteristieken. Voor deze integrale benadering is gekozen om een duurzaam functionerend watersysteem te verkrijgen.

Nederland verdeelt zijn wateren in nationale en regionale wateren. Het waterkwaliteitsbeheer over de rijkswateren berust bij Rijkswaterstaat, dat van de niet-rijkswateren bij de provincies en de waterschappen. Gemeenten zijn weliswaar niet rechtstreeks bij het waterbeheer betrokken, maar zij spelen wel een rol als beheerder van rioolstelsels (ICBS, 1994).

3.1.1 WATERBEHEER DOOR HET RIJK

Algemene reglementerende en bestuurlijke taken van het Rijk zijn: wetgeving en de zorg voor een samenhangend functioneren van het waterstaatsbestuur in Nederland. Eigen beheerstaken van het Rijk beperken zich tot het beheer van de Rijkswateren. Dit zijn de grote rivieren en zeearmen en de belangrijkste scheepvaartkanalen; de wateren met een functie van nationaal belang.

De Minister van Verkeer en Waterstaat is in eerste instantie met de uitvoering van deze taken belast. Met de betrekking tot de Rijkswateren is het Ministerie van Verkeer en Waterstaat verantwoordelijk voor het strategische en operationele beheer, zowel in kwantitatief als in kwalitatief. Voor een aantal Rijkswateren heeft het Rijk haar waterkwaliteitstaak gedelegeerd aan een lagere overheid. Rijkswaterstaat Directie Zeeland voert het beheer over de Zeeuwse Rijkswateren (ICBS, 1994).

3.1.2 WATERBEHEER DOOR DE PROVINCIE

De provincie heeft ten aanzien van de waterhuishouding zowel reglementerende en bestuurlijke taken als eigen strategische en operationele beheerstaken ten aanzien van de niet-Rijkswateren. De Provinciale Staten hebben de bevoegdheid Waterschappen in te stellen of op te heffen en hun taken, inrichting, samenstelling en bestuur te bepalen. In de meeste gevallen heeft de Provincie de waterschappen in haar gebied belast met zowel het kwantitatieve als kwalitatieve beheer van oppervlaktewateren. De Provincies zijn georganiseerd in het Interprovinciaal Overleg (IPO) (ICBS, 1994).

3.1.3 WATERBEHEER DOOR HET WATERSCHAP

De bestuursvorm Waterschap is ingesteld met als doel de waterstaatkundige verzorging van een afgebakend gebied. Bijna heel Nederland is ingedeeld in Waterschappen. Het Waterschap heeft een toezichthoudende taak ten aanzien van onderhoudsverplichtingen door eigenaren of gebruikers van aanliggende gronden.

De eigen (alleen operationele) beheerstaken die aan een waterschap kunnen worden opgedragen zijn de zorg voor oppervlaktewater inzake kwantiteiten/of kwaliteit, de zorg voor land-en vaarwegen en de zorg voor de waterkering. De Waterschappen zijn verenigd in de Unie van Waterschappen (ICBS, 1994).

3.1.4 WATERBEHEER DOOR DE GEMEENTE

De bevoegdheid van de gemeente met betrekking tot het waterbeheer beperkt zich tot eigen operationele beheerstaken zoals grachten- en havenbeheer en de aanleg en het beheer van rioleringen, plus de hiermee samenhangende reglementerende en toezichthoudende taken. In bepaalde gevallen kan een Gemeente tevens worden belast met de verantwoordelijkheid voor een deel van de beheerstaken van de andere overheden. In overleg met het Rijk en de Provincie worden de Gemeenten vertegenwoordigd door de Vereniging der Nederlandse Gemeenten (ICBS, 1994).

3.2 WETTEN EN REGELGEVING

De Europese regelgeving op het milieugebied bestaat voornamelijk uit richtlijnen. Deze richtlijnen zijn op het gebied van de waterproblematiek verweven in de Nederlandse wet. Deze paragraaf geeft een beknopt overzicht van wetten die aan deze problematiek zijn gerelateerd.

3.2.1 WET VERONTREINIGING OPPERVLAKTEWATEREN

Op 1 december 1970 is de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (WVO) in werking getreden. Het doel van de WVO is het voorkomen en bestrijden van de verontreiniging van oppervlaktewater. Zonder vergunning is het verboden om afvalstoffen, verontreinigde of schadelijke stoffen, in welke vorm dan ook, in het oppervlaktewater te brengen. De WVO onderscheidt:

1. het absoluut lozingsverbod;
2. het relatief lozingsverbod (het vergunningenstelsel);
3. algemene regelgeving naast of in plaats van het vergunningenstelsel.

Het absoluut lozingsverbod is tot op heden niet benut. Het relatief lozingsverbod betekent dat sprake is van een verbod tenzij men in het bezit is van een vergunning. Deze moet door de betreffende waterkwaliteitsbeheerder worden afgegeven. Sinds 1 maart 1993 kent de WVO de mogelijkheid om bij algemene maatregel van bestuur (amvb) algemene regels te stellen ter regulering van bepaalde lozingen. In dat geval vindt geen individuele beoordeling van de situatie meer plaats. In principe zouden voor alle potentieel voor het milieu nadelige lozingen algemene regels kunnen worden gesteld. Het spreekt echter voor zich dat een homogene bedrijfstak zich hiervoor- gezien zijn uniformiteit- het beste leent.

Controle en handhaving

Met het verlenen van de WVO-vergunning is de taak van de vergunningverlenende instantie nog niet voorbij. Een bedrijf is zelf verantwoordelijk het naleven van de voorschriften in de WVO-vergunning. Controle op de naleving vindt plaats door bemonstering en analyse van het geloosde water. Bedrijven moeten verder hun emissiegegevens regelmatig rapporteren. Een nieuwe ontwikkeling bij de handhaving is de zogenaamde dieptecontrole, waarbij de nadruk niet ligt bij de "end-of-pipe" controle, maar waarbij gekeken wordt naar het gehele productieproces en de organisatie van de milieuzorg binnen het betrokken bedrijf. Het uitgangspunt 'vermindering' van de verontreiniging wordt langs twee sporen geëffectueerd namelijk door middel van de emissie-aanpak en via de waterkwaliteitsaanpak. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen stoffen van de zwarte lijst en de grijze lijst.

Bestuurslaag	Kwaliteit oppervlaktewater	Kwantiteit oppervlaktewater	grondwater
Rijk	Nota waterhuishouding		
	Beheersplan		
Provincie	Provinciaal waterhuishoudingsplan inclusief grondwaterbeheersplan		
Provincie en Waterschap	Beheersplan		

Schema 2 : Schematisatie van de planmatige aanpak van de Wvo (van Dijk, 1998).

*tot hier
afkaken?*

Plaatsing van een stof op de zwarte lijst geschiedt aan de hand van de criteria: toxiciteit, bio-accumulatie, persistentie en milieuvreemdheid (van Dijk, 1998).

Wanneer er door de afdeling handhaving een overtreding geconstateerd wordt, staan er verschillende handhavingsmogelijkheden open:

bestuurlijk optreden: Op een overtreding wordt bestuurlijk gereageerd. Dit betekent dat in geval van een overtreding een brief of een gesprek volgt, gericht op het beëindigen van de overtreding. Indien er sprake is van een ernstige overtreding kan bestuursdwang worden toegepast of een dwangsom worden opgelegd. Bestuursdwang houdt in dat de lozingen kunnen worden gestopt en het afval op kosten van het bedrijf verwijderd wordt. Een dwangsom houdt in dat het bedrijf per overtreding een geldbedrag moet betalen.

strafrechtelijk optreden: Bij ernstige overtredingen wordt, naast de bestuurlijke reactie, een procesverbaal opgemaakt. Dit procesverbaal wordt naar de Officier van Justitie gestuurd die bekijkt of het bedrijf strafrechtelijk wordt vervolgd.

Verontreinigingsheffing

Voor het lozen op rijkswateren moet een verontreinigingsheffing betaald worden. De hoogte van het tarief is afhankelijk van de verontreinigingsgraad van het te lozen afvalwater. De maatstaf die hierbij gehanteerd wordt is de te lozen hoeveelheid zuurstofbindende stoffen en zware metalen (lood, koper, nikkel, zink, chroom, kwik, cadmium en arseen).

In de toekomst zal ook voor de aanwezigheid van gechloroerde organische verbindingen (EOCI) in afvalwater betaald moeten worden. Naast de verontreinigingsheffing kunnen er, volgens de WVO, rechten (=gelden) geheven worden voor het verlenen en wijzigen van WVO-vergunningen. Deze gelden worden leges genoemd. Tot op heden hebben bedrijven niet hoeven te betalen voor hun vergunningen, maar daar komt in de toekomst misschien verandering in (ICBS, 1994).

De Wvo kent vanouds een sterk planmatige aanpak (schema 2). Door de inwerkingtreding van de Wet op de waterhuishouding (Stb. 1989, 285) is het aanvankelijk in de Wvo opgenomen planstelsel aanzienlijk gewijzigd en onderdeel gaan uitmaken van de planvorming op het brede terrein van de waterhuishouding (oppervlaktewater en grondwater, naar kwantiteit en kwaliteit) (van Dijk, 1998).

3.2.2 WET MILIEUBEHEER

Het doel van de Wet milieubeheer (Wm) is de bescherming van het milieu. Hiervoor staan vergunningen en algemene regels ter beschikking. De Wm is een algemene kaderwet. Daarnaast is in de Wm de planstructuur voor milieubeleidsplannen vastgelegd, evenals de wettelijke status van milieukwaliteitseisen. Onderscheid wordt gemaakt in strategische (richtinggevende) plannen en operationele plannen, respectievelijk 'milieubeleidsplan' en milieuprogramma' genoemd.

De vergunning op basis van de Wm is in de plaats gekomen van de vergunningen die vereist waren op grond van de Hinderwet (Hw), de Wet inzake de luchtverontreiniging (Wlv), de Wet geluidshinder (Wgh), de Afvalstoffenwet (Aw), en de Wet chemische afvalstoffen (Wca). De Vergunningverlening op basis van de WVO is niet geïntegreerd in de Wm. De WVO bevat echter veel bepalingen waarin wordt verwezen naar de Wm. Hierdoor drukt de Wm een belangrijk stempel op de uitvoering van de WVO. Als zowel een WVO- als WM-vergunning vereist is, vinden de procedures gelijktijdig en gecoördineerd plaats en worden de vergunningen inhoudelijk op elkaar afgestemd (ICBS, 1994).

3.2.3 WET OP DE WATERHUISHOUDING

De Wet op de waterhuishouding (Wwh) heeft als voornaamste doelstelling het verschaffen van het juridisch instrumentarium voor 'integraal waterbeheer'. Op Rijksniveau voorziet deze wet in een nota waterhuishouding en een beheersplan voor de Rijkswateren, op provinciaal niveau in een provinciaal waterhuishoudingsplan en beheersplannen. De beleidsplannen (nota waterhuishouding en provinciaal waterhuishoudingsplan) dragen een strategisch karakter, terwijl de beheersplannen operationeel van aard zijn.

De Wwh heeft het karakter van een zogenaamde raamwet. Een aantal onderwerpen is bewust voorgehouden aan nadere regelgeving bij algemene maatregel van bestuur (amvb) en/of provinciale verordening.

Zowel de nota waterhuishouding als het beheersplan voor de Rijkswateren worden (ten minste) eenmaal in de vier jaren herzien. Deze termijn kan met ten hoogste vier jaren worden verlengd. Dit geldt ook voor de Provinciale plannen.

In de tweede plaats regelt de Wwh de vergunning voor het lozen in of onttrekken van water aan het oppervlaktewater. Voor Rijkswateren is een vergunning nodig indien meer dan 5000 m³ per uur kan worden geloosd of meer dan 100m³ per kan worden onttrokken. In bepaalde situaties is zowel een Wvo-vergunning (van de waterkwaliteitsbeheerder) als een Wwh-vergunning (van de waterkwantiteitsbeheerder) vereist (ICBS, 1994).

3.2.4 WET VERONTREINIGING ZEEWATER

De Wet verontreiniging zeewater (Wvz) heeft tot doel de vervuiling van het mariene milieu, als gevolg van lozings- en verbrandingsactiviteiten op zee, tot nul terug te brengen. De Wvz kent voor een aantal zeer schadelijke stoffen een absoluut lozingsverbod, overigens met enkele uitzonderingen. De overige stoffen mogen slechts geloosd worden indien daarvoor een ontheffing is verleend. Voor een ontheffing komen slechts die stoffen in aanmerking waarvan tevoren uit onderzoek is gebleken dat er geen mogelijkheid is voor een doelmatige verwerking op het land en het lozen in of verbranden op zee niet leidt tot onaanvaardbare gevolgen voor het mariene milieu.

Voor een lozing is nooit zowel een Wvz-ontheffing als een Wvo-vergunning noodzakelijk. De grens tussen de Wvo en de Wvz is geografisch bepaald. Grofweg is de kustlijn de grens en vallen de Zeeuwse wateren hierdoor onder de Wvo (ICBS, 1994).

3.2.5 WET BODEMBESCHERMING

De Wet bodembescherming biedt regels voor de bescherming en de sanering van (water)bodems en grondwater. De afbakening tussen de Wvo en de Wet bodembescherming speelt vooral een rol bij stortingen van baggerspecie en ander materiaal in (putten in het) oppervlaktewater en bij stortplaatsen op het land. De bescherming van de (water)bodem behoort tot de werkingssfeer van de Wvo (ICBS, 1994).

4. De Europese milieuwetgeving samengevat

Dit hoofdstuk omvat het gedeelte aan Europese regelgeving van toepassing op het gebied van waterproblematiek en natuurlijkheid voor de provincie Zeeland. Het hoofdstuk beschrijft in het kort het doel, de inhoud en de begrenzing van diverse richtlijnen, conventies en verdragen.

4.1 RICHTLIJNEN OP HET GEBIED VAN WATER EN NATUURLIJKHEID

De Gemeenschap heeft onder meer richtlijnen opgesteld over de kwaliteit van zwemwater en schelpdierwater, de lozing van bepaalde gevaarlijke stoffen in water over de analyse van oppervlaktewater bestemd voor drinkwater en de bescherming van grondwater tegen verontreiniging door lozing van bepaalde gevaarlijke stoffen. De watersector is vrij uitgebreid gereguleerd op Gemeenschapsniveau (Mortelmans et. al, 1991). De Europese Regelgeving die direct gerelateerd is aan verontreiniging in water is opgenomen in Bijlage 2.

Richtlijn 79/923/EEG van de Raad - Schelpdierwateren

Deze richtlijn is bedoeld om de kwaliteit van de kustwateren en brakke wateren te vrijwaren en te beschermen, die door de Lidstaat zijn aangewezen om het leven en de groei van schelpdieren te onderhouden en aldus bij te dragen tot een goede kwaliteit van de schelpdierproducten die bestemd zijn voor rechtstreekse menselijke consumptie (Commissie van de Europese Gemeenschappen, 1993).

Richtlijn 78/659/EEG van de Raad - Zoet water voor vissen

De richtlijn is van toepassing op oppervlaktewateren die door de Lidstaat zijn aangewezen als bescherming en verbetering behoevend ten einde geschikt te zijn voor het leven van vissen. De lidstaten moeten twee categorieën van wateren aanwijzen: wateren voor zalmachtigen zoals zalm, forel, en houting en wateren voor karperachtigen en andere vissoorten zoals snoek en paling. Deze richtlijn is niet van toepassing op water in natuurlijke of kunstmatige bekkens dat wordt gebruikt voor intensieve visteelt (Commissie van de Europese Gemeenschappen, 1993).

Richtlijn 79/409/EEG van de Raad - inzake de instandhouding van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten

Richtlijn 79/409 EEG van de Raad (de 'Vogelrichtlijn') heeft betrekking op de instandhouding van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten. Zij betreft de bescherming, het beheer en de regulatie van deze soorten. De richtlijn is van toepassing op vogels hun eieren, hun nesten en hun leefgebieden. Als maatregelen noemt de richtlijn a) de instelling van beschermingszones, b) onderhoud en ruimtelijke ordening overeenkomstig de ecologische eisen van leefgebieden binnen de beschermingszones, c) herstel of weer aanleggen van vernietigde biotopen en d) aanleg van biotopen. De lidstaten dienen soortgelijke maatregelen te nemen ten aanzien van de bescherming van broed-, rui-, en overwinteringsgebieden van geregeld voorkomende trekvogels die niet in de Richtlijn worden genoemd. Met het oog hierop dienen de lidstaten bijzondere aandacht te besteden aan de bescherming van watergebieden en in het bijzonder aan de watergebieden van internationale betekenis (RWS, Directie Zeeland, 1998)

Artikel 1

Algemeen doel van deze richtlijn is de vaststelling van een kader voor de bescherming van landoppervlaktewater, kustwateren en grondwater in de Gemeenschap, waarmee:

- a. aquatische ecosystemen en, wat de waterbehoeften ervan betreft, terrestrische ecosystemen die rechtstreeks afhankelijk zijn van aquatische ecosystemen voor verdere achteruitgang worden behoed en beschermd en verbeterd worden;**
- b. duurzaam gebruik van water wordt bevorderd, op basis van bescherming van de beschikbare waterbronnen op lange termijn;**
- c. wordt bijgedragen tot afzwakking van de gevolgen van overstromingen en perioden van droogte; en dat zodoende bijdraagt tot:**
  - de beschikbaarheid van voldoende oppervlaktewater en grondwater van goede kwaliteit voor een duurzaam, evenwichtig en billijk gebruik van water;
  - de bescherming van territoriale en mariene wateren;
  - het bereiken van de doelstellingen van de toepasselijke internationale overeenkomsten, met inbegrip van die welke tot doel hebben de verontreiniging van het mariene milieu te voorkomen en te elimineren; en
  - de geleidelijke vermindering van de emissie van gevaarlijke stoffen.

Schema 3 : Artikel 1 van de Europese Kaderrichtlijn Water (van Dijk et. al, 1998).

Richtlijn 92/43/EEG van de Raad inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna

De 'Habitatrichtlijn' heeft tot doel bij te dragen tot het waarborgen van de biologische diversiteit door het instandhouden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna. Door het aanwijzen van speciale beschermingszones dient uiteindelijk een coherent Europees ecologisch netwerk (Natura 2000) gevormd te worden. In de richtlijn is een lijst met habitats opgenomen die bescherming genieten. Estuaria, schorren en bij eb droogvallende slikken vallen hier onder andere onder.

Procedureel dient elke Lidstaat binnen drie jaar na kennisgeving van de richtlijn een lijst aan de Europese Commissie toe te zenden met vermelding van de in dit kader relevante habitats en inheemse soorten (door Nederland is dit tot op heden nog niet gedaan).

Vervolgens zal de Commissie een lijst vaststellen van gebieden van communautair belang, waarop gebieden met één of meer prioritaire typen natuurlijke habitats of één of meer prioritaire soorten staan aangegeven. Bedoelde gebieden dienen uiterlijk zes jaar na vaststelling van de lijst, door de lidstaten aangewezen worden als speciale beschermingszone (RWS, Directie Zeeland, 1998)

De Europese Kaderrichtlijn Water

Deze richtlijn beoogt aquatische en terrestrische ecosystemen voor verdere achteruitgang te behoeden, duurzaam gebruik van water te bevorderen en de gevolgen van overstromingen en droogte te beperken. De richtlijn moet nog worden vastgesteld hetgeen in de tweede helft van 1999 vermoedelijk zal gebeuren. Het algemene doel is opgenomen in schema 3.

De centrale doelstelling is ruim. De richtlijn beoogt het instrumentarium te bieden om oppervlaktewater en grondwater in zowel kwantitatief opzicht te beschermen en te verbeteren. Tevens is het bevorderen van een duurzaam gebruik van water en bescherming van de beschikbare bronnen een belangrijke doelstelling (van Dijk et. al, 1998).

Op grond van deze richtlijnen moeten de Lidstaten de afzonderlijke stroomgebieden op hun nationale grondgebied bepalen en deze vervolgens voor de doeleinden van de richtlijn aan afzonderlijke stroomgebiedsdistricten toewijzen. De Lidstaten zijn verplicht deze gebieden binnen drie jaar na de inwerkingtreding van de richtlijn aan te wijzen.

De Lidstaten dragen er ook zorg voor dat voor elk stroomgebiedsdistrict een stroombeheersplan wordt opgesteld. Het stroomgebiedsbeheersplan richt zich direct tot Rijk, provincies en waterschappen. Voor internationale stroomgebiedsdistricten dient gestreefd te worden naar internationale plannen. Uiterlijk tien jaar na de inwerkingtreding van de richtlijn moeten deze plannen zijn gepubliceerd (van Dijk et. al, 1998).

De richtlijnen bevat een aantal milieudoelstellingen. Door middel van gefaseerde toepassing dienen de Lidstaten onder meer de volgende doelstellingen na te streven:

- het voorkomen van de achteruitgang van de ecologische toestand en van verontreiniging van oppervlaktewater teneinde in alle oppervlaktewateren een 'goede toestand van het oppervlaktewater' of een 'goed ecologisch potentieel en een goede chemische toestand van het oppervlaktewater' te bereiken;
- het voorkomen van de achteruitgang van de toestand van grondwater, het herstellen van grondwaterlichamen en het creëren van een evenwicht tussen onttrekkingen en infiltraties teneinde in alle grondwaterlichamen een goede grondwatertoestand te bereiken en teneinde elke significante en aanhoudende stijging van de concentratie van een verontreinigende stof 'om te buigen';
- het voldoen aan alle normen en doelstellingen die zijn vastgesteld voor beschermde gebieden.

Tevens verplicht de richtlijn de Lidstaten onder meer om voor elk stroomgebieddistrict een maatregelenprogramma op te stellen. Een dergelijk programma dient in ieder geval zogenaamde basismaatregelen te bevatten en kan waar nodig voorzien in aanvullende maatregelen. Genoemd worden enkele, voor de oppervlaktewateren relevante, maatregelen:

- maatregelen vereist op basis van reeds vigerende EG-richtlijnen;
- een vergunningstelsel of algemene regelgeving ter regulering van lozingen vanuit puntbronnen;
- beheersing en zo nodig voorkoming van 'andere significante negatieve effecten op de watertoestand', bijvoorbeeld door voorafgaande regulering of door een verbod tot het in het water brengen van verontreinigende stoffen;
- maatregelen ter bestrijding van de verontreiniging door andere stoffen, die het realiseren van de milieudoelstellingen kunnen hinderen;
- maatregelen ter voorkoming van aanzienlijke lekkages vanuit technische installaties en ter voorkoming of beperking van de gevolgen van incidentele plaatselijke verontreiniging.

4.2 VERDRAGEN EN CONVENTIES OP HET GEBIED VAN WATER EN NATUURLIJKHEID

Convention on Wetlands of International Importance

De 'Convention on Wetlands of International Importance' van de U.N. ('Ramsar-conventie', 1971, geamendeerd 1982) heeft tot doel 'to stem the progressive encroachment on and loss of wetlands now and in future'. De definitie van wetlands omvat 'the depth of which marine water at low tide does not exceed six metres'. Elke contractpartij verplicht zich tot het aanwijzen van tenminste één gebied, dat opgenomen zal worden in de 'List of Wetlands of International Importance'.

De Conventie trad in Nederland op 23 september 1980 in werking. Nederland heeft verschillende gebieden aangemeld als Wetland. In het kader van de Conventie is voor watervogels als norm gekozen dat het gebied van internationale betekenis is als:

- er regelmatig 1 procent van een onderscheiden populatie gedurende (een deel van) hun levenscyclus verblijft, en/of
- er regelmatig 20.000 (of meer) watervogels voorkomen, en/of er regelmatig belangrijke aantallen van specifieke soorten watervogels voorkomen die bijzondere wetlandwaarden vertegenwoordigen, en daarmee het gebied internationaal waardevol maken (RWS, Directie Zeeland, 1998)

Verdrag inzake de bescherming van trekkende wilde diersoorten, 1982

Wilde dieren zijn onvervangbare bestanddelen van de natuurlijke systemen van de aarde en dienen voor het welzijn van de mens behouden te worden. De Lidstaten zijn verplicht de trekkende soorten wilden dieren die binnen hun landsgrenzen leven of hun landen passeren, te beschermen.

Trekkende soorten kunnen worden gedefinieerd als de gehele populatie of een geografisch gescheiden deel van de populatie van een bepaald soort of een lager taxon wilde dieren, waarvan een belangrijk gedeelte één of meer landsgrenzen periodiek en op een te voorziene wijze overschrijdt (Europese Gemeenschap, 1999).

Verdrag inzake de instandhouding van biologische diversiteit, 1992

Het verdrag heeft als doelstelling de instandhouding en duurzaam gebruik van de biologische diversiteit. Voor de toepassing van dit Verdrag wordt verstaan onder 'biologische diversiteit': de variabiliteit onder levende organismen van allerlei herkomst, met inbegrip van, onder andere, terrestrische, mariene en andere aquatische ecosystemen en de ecologische complexen waarvan zij deel uitmaken; dit omvat mede de diversiteit binnen soorten, tussen soorten en van ecosystemen.

Krachtens het verdrag dienen de verdragsluitende partijen de biologische diversiteit op een zo'n breed mogelijk vlak in stand te houden. De verdragsluitende partijen dienen het behoud en het duurzame gebruik van de biologische diversiteit te integreren in nationale plannen, strategieën of programma's. De artikelen 8 en 10 (bijlage III) van dit verdrag geven de verdragsluitende partijen een reeks aan plichten die krachtens dit verdrag door de Lidstaten in acht moeten worden genomen (Europese Gemeenschap, 1999).

Referenties

Bisseling, C.M., L.J.Draaijer, M.Klein & H.Nijkamp, 1994
Ecosysteemvisie Delta, Informatie- en Kenniscentrum Natuurbeheer; Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Rapport IKC-N nr.7, ISSN 0929-7014, Wageningen.

Commissie van de Europese Gemeenschappen, 1993
Milieuwetgeving van de Europese Gemeenschap, Deel 7 Water; Commissie van de Europese Gemeenschappen, Directoraat-Generaal XI, Milieuzaken, Nucleaire Veiligheid en Civiele Bescherming. ISBN 92-826-5569-5. EGKS-EEG-EGA, Brussel, Luxemburg, 1993.

Dijk, mr. G.R.M. van, H.J.M. Havekens & W.G.M. Heldens, 1998
De Europese Kaderrichtlijn Water; Het Waterschap 98/23-24 magazine: pg. 1026-1035.

Dijk, mr. G.R.M. van, 1998
Water, 1 Praktijkserie milieurecht. Samson, Alphen aan den Rijn, 1998

Europese Gemeenschap, 1999
Website van de Europese Gemeenschap : <http://europa.eu.int/eur-lex/nl/>

ICBS, 1994.
Internationale Commissie voor de Bescherming van de Schelde
Rapport : de kwaliteit van de Schelde; ICBS. Antwerpen, 1994

Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 1997^a
Waterkader, Vierde Nota waterhuishouding, Regeringsvoornemen.
Den Haag, september 1997

Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 1997^b
V&W Handleiding implementatie EG-regelgeving. Euroscop, Europeesrechtelijk tijdschrift voor Verkeer en Waterstaat, jaargang 6 - nr. 1.

Mortelmans, K.J.M. Prof.mr., Mr.H.G.Sevenster, Prof.mr.P.J. Slot, Mr. H.A.G. Temmink, 1991
De gevolgen van Europa 1992; Het belang van algemene EEG-regelgeving en EEG-jurisprudentie voor Verkeer en Waterstaat. Europa Instituut Leiden, Utrecht 1991

Nijs, R.M., 1992
De implementatie van EG-regelgeving (verordeningen en richtlijnen) in Nederland; Nederlandse bibliografische studies nr.10 , Stichting Discom. Amsterdam 1992

RWS, Directie Zeeland, 1998
Milieu Aspecten Studie Baggerspeciëstort; Studie naar de effecten van het storten van specie, vrijkomend bij de 43/48 voet verruiming van de vaarweg in de Westerschelde. Middelburg, januari 1998

Sloot, M.J.M., 1992
De gevolgen van het Europees Milieubeleid voor de Nederlandse Gemeenten, Provincies en Waterschappen; een overzicht van relevante Europese regelgeving en subsidiemogelijkheden op het gebied van het milieu. EG-informatiepunt, april 1992.

Afkortingen

amvb	:	Algemene maatregel van bestuur
Aw	:	Afvalstoffenwet
ECOSOC	:	Europees Economisch en Sociaal Comité
EG	:	Europese Gemeenschap
EOCL	:	Gechloreerde organische verbindingen
Hw	:	Hinderwet
ICBS	:	Internationale Commissie voor de Bescherming van de Schelde
IPO	:	Interprovinciaal Overleg
UN	:	United Nations
UNCED	:	United Nations Conference of Environmental Development
Wca	:	Wet chemische afvalstoffen
Wgh	:	Wet geluidshinder
Wlv	:	Wet inzake de luchtverontreiniging
Wm	:	Wet Milieubeheer
Wvo	:	Wet verontreiniging oppervlaktewateren
Wvz	:	Wet verontreiniging zeewater
Wwh	:	Wet op de waterhuishouding

Verklarende woordenlijst

Bestuursdwang : Bestuursdwang wordt in art. 5:21 Awb omschreven als het door feitelijk handelen door of vanwege een bestuursorgaan optreden tegen hetgeen in strijd met bij of krachtens enig wettelijk voorschrift gestelde verplichtingen is of wordt gedaan, gehouden of nagelaten. Bevoegd tot bestuursdwang is het orgaan waaraan deze bevoegdheid uitdrukkelijk bij of krachtens de wet is toegekend (art. 5:22 Awb).

Bio-accumulatie : de opeenhoping van een stof in een levend organisme waardoor concentraties kunnen worden bereikt die aanzienlijk hoger zijn dan de natuurlijke concentraties daarvan in het milieu.

Biologische diversiteit : de variabiliteit onder levende organismen van allerlei herkomst, met inbegrip van, onder andere, terrestrische, mariene en andere aquatische ecosystemen en de ecologische complexen waarvan zij deel uitmaken; dit omvat mede de diversiteit binnen soorten, tussen soorten en van ecosystemen.

Brakke zone : Deel van het estuarium waarin zowel de zee als de rivier invloed hebben en het water een mengsel is van zoet en zout en het zoutgehalte varieert.

Communautaire wetgeving : Wetgeving welke betrekking heeft op de of een gemeenschap.

Compartimenten : De delen waaruit die verdeling van de aarde uit bodem, lucht en water bestaat.

Dwangsom : additionele of concretiserende verplichting jegens een overtreder; opgelegd door de wetgever, met de strekking de overtreding ongedaan te maken of verdere overtreding dan wel een herhaling van de overtreding te voorkomen (art. 5:32 Awb).

Ecosysteem : een dynamisch complex van gemeenschappen van planten, dieren en micro-organismen en hun niet levende omgeving, die in een onderlinge wisselwerking een functionele eenheid vormen.

Emissie aanpak : aanpak om de directe of indirecte lozing, uit puntbronnen of diffuse bronnen van de installatie, van stoffen, trillingen, warmte of geluid in de lucht, het water of de bodem, tegen te gaan.

“end of pipe” controle : Verontreinigingscontrole bij lozingsinstallaties van industrieën op grond van de wetgeving.

Estuarium : het overgangsgebied aan de monding van een rivier tussen zoet water en zoute wateren.

Habitat : de plaats of het soort gebied waar een organisme of populatie van nature voorkomt.

Implementatieplan : Plan om een bepaald beleid ten uitvoer te brengen.

Kaderwet : Wet die slechts het raam of het kader aangeeft maar de verdere uitwerking aan nadere regeling bij verordening of algemene maatregel van bestuur overlaat.

Mariene zone : Gedeelte van het estuarium waarin de invloed van zee overheerst (zout water).

Milieuvreemdheid : het niet van nature in het milieu voorkomen van een stof.

Natuurlijkheid : de mate waarin ruimte en tijd wordt gegeven aan fysische, chemische en biologische processen.

Peilfluctuaties : De (natuurlijke) variatie van een bepaalde waterstand.

Persistentie : de weerstand van een stof tegen chemische verandering, al dan niet door activiteiten van levende organismen (afbreekbaarheid).

Puntbronnen : Het geheel van vervuilende eenheden welke geografisch gezien aanwijsbaar, op een bepaalde plaats, verontreinigende stoffen in het milieu lozen.

Trekkende soorten : de gehele populatie of een geografisch gescheiden deel van de populatie van een bepaalde soort of lager taxon dieren, waarvan een belangrijk gedeelte één of meer landsgrenzen periodiek en op een te voorziene wijze overschrijdt.

Toxiciteit : de giftigheid van een stof voor levende organismen; hieronder vallen ook carcinogene (kankerverwekkende), mutagene (erfelijkheid beïnvloedend) en teratogene (misvorming verwekkende) stoffen.

Vergunning : het gedeelte van (een) schriftelijk(e) besluit(en) of dat besluit (die besluiten) in zijn (hun) geheel waarbij machtiging wordt verleend om een installatie of een gedeelte daarvan te exploiteren onder bepaalde voorwaarden die moeten garanderen dat de installatie voldoet aan de gestelde eisen.

Vigerende regelgeving : het geheel aan internationale richtlijnen, traktaten, afspraken, (inter)nationale wetgeving en nationale- en regionale beleidsplannen; kortom het geheel aan beleidsregels dat van toepassing is op een bepaald gebied.

Waterkwaliteitsaanpak : Benadering waaraan de kwaliteit van water ten grondslag staat.

Wetlands : Moerassen en andere natte gebieden. In het bijzonder worden hier de natte natuurgebieden bedoeld.

Zuurstofbindende stoffen : Stoffen die in aanwezigheid van zuurstof gemakkelijk een chemische reactie kunnen aangaan met zuurstof, waarbij andere stoffen ontstaan.

BIJLAGE I : RELEVANTE ARTIKELN UIT DE EUROPESE AKTE VAN 1 JULI 1987**Artikel 100**

De raad stelt met eenparigheid van stemmen op voorstel van de Commissie richtlijnen vast voor het nader tot elkaar van de wettelijke en bestuurlijke bepalingen der Lidstaten welke rechtstreeks van invloed zijn op de instelling of de inwerking van de gemeenschappelijke markt. De Vergadering en het Economisch en Sociaal Comité worden geraadpleegd over de richtlijnen waarvan de uitvoering in één of meer Lidstaten een wijziging van wettelijke bepalingen zou medebrengen.

Artikel 100A

1. In afwijking van artikel 100 en tenzij in het onderhavige Verdrag anders is bepaald, zijn de volgende bepalingen van toepassing voor de verwezenlijking van de doeleinden van artikel 8A. De Raad stelt met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, op voorstel van de Commissie, in samenwerking met het Europees Parlement en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité, de maatregelen vast inzake de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de Lidstaten die de instelling en de werking van de interne markt betreffen.
2. Lid 1 is niet van toepassing op de fiscale bepalingen, op de bepalingen inzake het vrije verkeer van personen en op de bepalingen inzake de rechten en bepalingen van werknemers.
3. De Commissie zal bij haar in lid 1 bedoelde voorstellen op het gebied van de volksgezondheid, de veiligheid, de milieubescherming en de consumentenbescherming uitgaan van een hoog beschermingsniveau.
4. Wanneer een Lidstaat, nadat de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen een harmonisatiemaatregel heeft genomen, het noodzakelijk acht nationale bepalingen toe te passen die hun rechtvaardiging vinden in gewichtige eisen als bedoeld in artikel 36 of verband houdend met de bescherming van het arbeidsmilieu of het milieu, geeft hij daarvan kennis aan de Commissie. De Commissie bevestigt de betrokken bepalingen nadat zij heeft nagegaan dat zij geen middel tot willekeurige discriminatie noch een verkapt beperking van de handel tussen de Lidstaten vormen. In afwijking van de procedure van de artikelen 169 en 170 kan de Commissie of een Lidstaat zich rechtstreeks tot het Hof van Justitie wenden indien zij/hij meent dat een andere Lidstaat misbruik maakt van de in dit artikel bedoelde bevoegdheden.
5. Bovenbedoelde harmonisatiemaatregelen omvatten, in passende gevallen, een vrijwaringsclausule die de Lidstaat machtigt om, op grond van één of meer van de in artikel 36 bedoelde niet-economische redenen, voorlopige maatregelen te treffen die aan een communautaire toetsingsprocedure worden ontworpen.

Artikel 130s

Op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europese Parlement en het Economisch en Sociaal Comité besluit de Raad met eenparigheid van stemmen omtrent het optreden van de Gemeenschap.

De Raad bepaalt op de in de eerste alinea bepaalde wijze welke besluiten met gekwalificeerde meerderheid van stemmen worden genomen.

BIJLAGE II : OVERIGE RICHTLIJNEN OP HET GEBIED VAN WATER EN VERONTREINIGING

DETERGENTIA

Richtlijn 73/404/EEG van de Raad - Detergentia

De richtlijn verbiedt het op de markt brengen en het gebruiken van detergentia, wanneer de gemiddelde biologische afbreekbaarheid van de daarin aanwezige oppervlakte-actieve stoffen minder dan 90 procent bedraagt voor de vier volgende categorieën: de anionactieve, de kationactieve, de niet-ionische en de amfolitische oppervlakte-actieve stoffen. Deze oppervlakte-actieve stoffen mogen bij normaal gebruik de gezondheid van de mens niet schaden (Commissie van de Europese Gemeenschappen, 1993).

Richtlijn 82/242/EEG van de Raad - Controle van detergentia

De richtlijn bepaalt vier controle methoden voor de biologische afbreekbaarheid van niet-ionische oppervlakteactieve stoffen, die worden gebruikt in detergentia (Commissie van de Europese Gemeenschappen, 1993).

VERONTREINIGING

Besluit 75/437/EEG van de Raad - Verontreiniging van de zee vanaf het land

Het besluit hecht namens de Gemeenschap haar goedkeuring aan het 'Verdrag van Parijs' dat zich tot doelstelling heeft gesteld de verontreiniging vanaf het land te voorkomen van het noordoostelijk deel van de Atlantische Oceaan en de Noordelijke IJszee, de Noordzee en de Oostzee en een deel van de Middellandse Zee. De verdragsluitende Partijen verbinden zich tot het nemen van alle mogelijke maatregelen ter voorkoming van verontreinigingen van de zee door stoffen of energie van menselijke activiteiten. De partijen hebben ermee ingestemd stoffen waaronder persistente chemische groepen zoals: organohalogenen-verbindingen, kwik, cadmium, persistente koolwaterstof-verbindingen en persistente synthetische stoffen die kunnen drijven, zweven of zinken en die ander rechtmatig gebruik van de zee ernstig kunnen hinderen, te elimineren (Commissie van de Europese Gemeenschappen, 1993).

Richtlijn 80/68/EEG van de Raad - Grondwater

Deze richtlijn vervangt artikel 4 van de Richtlijn 76/464/EEG van de Raad betreffende de verontreiniging veroorzaakt door bepaalde gevaarlijke stoffen die in het aquatisch milieu van de Gemeenschap worden geloosd, door het toevoegen van een uitgebreid schema voor de bescherming van grondwater. Deze richtlijn streeft ernaar de directe of indirecte lozing in het grondwater van families of groepen gevaarlijke stoffen voorkomend op de lijsten I en II van de bijlage te verhinderen of te beperken (Commissie van de Europese Gemeenschappen, 1993).

Richtlijn 84/156/EEG van de Raad - Kwik

De derde 'dochterrichtlijn' van de Richtlijn 76/464/EEG van de Raad betreffende de verontreiniging veroorzaakt door bepaalde gevaarlijke stoffen die in het aquatisch milieu van de Gemeenschap worden geloosd richt zich op kwiklozingen afkomstig van andere industriële sectoren dan de elektrolyse van alkalischloriden. De richtlijn legt grenswaarden voor verschillende industriële sectoren vast, evenals kwaliteitsdoelstellingen voor verschillende soorten water (Commissie van de Europese Gemeenschappen, 1993).

Besluit 84/358/EEG van de Raad - Noordzee

Het besluit keurt namens de Europese Gemeenschap de Overeenkomst van Bonn goed inzake samenwerking bij de bestrijding van verontreiniging van de Noordzee door olie en andere schadelijke stoffen. De Overeenkomst van Bonn beoogt een actieve samenwerking te garanderen tussen de aan de Noordzee gelegen landen, indien een ongeval of de aanwezigheid van olie of andere schadelijke stoffen in het Noordzeegebied een ernstige bedreiging kan vormen voor de kust of daarmee samenhangende belangen van een overeenkomstsluitende Partij.

De Overeenkomst verdeelt het Noordzeegebied in zones waarvoor elke regering speciale verantwoordelijkheid op zich neemt. De overeenkomst regelt de toewijzing van kosten voor noodmaatregelen die worden getroffen binnen het kader van de Overeenkomst (Commissie van de Europese Gemeenschappen, 1993).

Besluit 85/613/EEG van de Raad - Verontreiniging van de zee door kwik en cadmium

Met dit besluit geeft de Gemeenschap haar goedkeuring aan de PARCOM besluiten 85/1 en 85/2 in het kader van de Conventie van Parijs inzake verontreiniging van de zee vanaf het land, en geeft zij formeel te kennen dat zij op grond van de Richtlijnen 76/464/EEG, 83/513/EEG en 84/156/EEG van de Raad instemt met de in de genoemde PARCOM-besluiten vastgestelde programma's inzake emissienormen, grenswaarden, kwaliteitsdoelstellingen, referentiemethoden, controleprocedures en termijnen.

Dit besluit is van toepassing op kwik- en cadmiumlozingen door andere sectoren dan die welke zich bezighouden met de productie van chloor door middel van elektrolyse van alkalischloriden (Commissie van de Europese Gemeenschappen, 1993).

Besluit 86/85/EEG van de Raad - Verontreiniging door olie

Onder de supervisie van de Commissie stelt dit besluit een informatiesysteem in dat vijf actierterreinen dekt die verband houden met het bestrijden van lozingen in zee of binnenwateren: een lijst van de nationale en gezamenlijke plannen ter bestrijding van de verontreiniging veroorzaakt door de lozing van koolwaterstoffen in zee; een inventaris van de middelen ter bestrijding van de verontreiniging van de zee door olie; een lijst van de eigenschappen en het gedrag van koolwaterstoffen en van de behandelingsmethoden; een inventaris van de middelen om op te treden tegen in zee geloosde schadelijke stoffen, andere dan olie en een inventaris van de voornaamste middelen waarover de bevoegde autoriteiten van de Lidstaten beschikken om op te treden tegen een lozing van koolwaterstoffen of andere gevaarlijke stoffen in de voornaamste binnenwateren, in het bijzonder in bepaalde internationale vaarwegen. Bovendien moet de Commissie geleidelijk een lijst opstellen van de gegevens over de eigenschappen en het gedrag van schadelijke stoffen andere dan koolwaterstoffen. Om de twee jaar moet de Commissie een rapport over het krachtens dit besluit ingestelde informatiesysteem opstellen en dit aan de Raad en het Europees Parlement toesturen (Europese Gemeenschap, 1999)

Richtlijn 91/676/EEG van de Raad - Verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen

Deze richtlijn heeft tot doel de waterverontreiniging die wordt veroorzaakt of teweeggebracht door nitraten uit agrarische bronnen te verminderen, en -verdere verontreiniging van die aard te voorkomen. De Lidstaten stellen volgens bepaalde criteria vast welke wateren door verontreinigingen worden beïnvloed en in de toekomst kunnen worden beïnvloed. Binnen twee jaar wijzen de Lidstaten alle stukken land aan die kunnen bijdragen tot verontreiniging, als kwetsbare zones (Europese Gemeenschap, 1999).

Richtlijn 96/61/EG van de Raad - Geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging (de IPPC-Richtlijn)

Deze richtlijn heeft de geïntegreerde preventie en beperking van verontreiniging door verschillende activiteiten ten doel. De activiteiten zijn te vinden in de Energie-industrie, bij de productie en verwerking van metalen, de minerale industrie, de chemische industrie, afvalbeheer, en overige activiteiten. De richtlijn bevat maatregelen ter voorkoming en, wanneer dat niet mogelijk is, beperking van emissies door de bedoelde activiteiten in lucht, water en bodem, met inbegrip van maatregelen voor afvalstoffen, om een hoog niveau van bescherming van het milieu in zijn geheel te bereiken, onverminderd de bepalingen van de Richtlijn 85/337/EEG en andere Gemeenschapsvoorschriften (Europese Gemeenschap, 1999).

LOZINGEN

Richtlijn 76/464/EEG van de Raad - Lozingen van gevaarlijke stoffen

Deze richtlijn fungeert als een kaderrichtlijn die voorziet in de opheffing of vermindering van de verontreiniging van de binnen-, kust- en territoriale wateren door bijzonder gevaarlijke stoffen door middel van afzonderlijke 'dochterrichtlijnen' die emissiegrenswaarden voor specifieke stoffen voorop stellen. Deze richtlijn heeft tevens tot doel een consistente uitvoering van internationale verdragen binnen de Gemeenschap te verzekeren. (Commissie van de Europese Gemeenschappen, 1993).

Richtlijn 82/176/EEG van de Raad - Kwiklozingen

Dit is de eerste 'dochterrichtlijn' die wordt uitgevaardigd na Richtlijn 76/464/EEG van de Raad betreffende de verontreiniging veroorzaakt door bepaalde gevaarlijke stoffen die in het aquatisch milieu van de Gemeenschap worden geloosd. Het betreft kwik dat wordt geloosd door industriële bedrijven die chloor produceren door middel van elektrolyse van alkalischloriden. Deze richtlijn stelt de grenswaarden voor emissienormen vast, de kwaliteitsdoelstellingen voor kwik in het aquatisch milieu, de referentiemeetmethoden en de controleprocedures en tevens een controleprocedure (Commissie van de Europese Gemeenschappen, 1993).

Richtlijn 83/513/EEG van de Raad - Lozingen van cadmium

De tweede 'dochterrichtlijn' die wordt uitgevaardigd in uitvoering van de Richtlijn 76/464/EEG van de Raad betreffende de verontreiniging veroorzaakt door bepaalde gevaarlijke stoffen die in het aquatisch milieu van de Gemeenschap worden geloosd is van toepassing op de meeste industriële lozingen van cadmium, met uitzondering van industriële bedrijven die fosforzuur en meststoffen produceren. De richtlijn legt grenswaarden voor verschillende industriële sectoren vast, evenals kwaliteitsdoelstellingen voor verschillende soorten wateren (Commissie van de Europese Gemeenschappen, 1993).

Richtlijn 84/491/EEG van de Raad - Lozingen van hexachloorcyclohexaan

De vierde 'dochterrichtlijn' van de Richtlijn 76/464/EEG van de Raad betreffende de verontreiniging veroorzaakt door bepaalde gevaarlijke stoffen die in het aquatisch milieu van de Gemeenschap worden geloosd, heeft betrekking op industriële bedrijven die hexachloorcyclohexaan (HCH) produceren, waarvan de gamma-isomeer, veelal lindaan genoemd, binnen de Europese Gemeenschap wordt gebruikt als pesticide in de landbouw (Commissie van de Europese Gemeenschappen, 1993).

Richtlijn 86/280/EEG van de Raad - Lozingen van gevaarlijke stoffen

Deze 'dochterrichtlijn' van de Richtlijn 76/464/EEG van de Raad betreffende de verontreiniging veroorzaakt door bepaalde gevaarlijke stoffen die in het aquatisch milieu van de Gemeenschap worden geloosd, stelt grenswaarden en kwaliteitsdoelstellingen vast voor drie stoffen, namelijk; tetrachloorkoolstof, DDT en pentachloorfenol. De vier 'drins' (aldrin, dieldrin, endrin en isodrin), hexachloorbenzenen, hexachloorbutadieen en chloroform werden aan de lijst toegevoegd door Richtlijn 88/347/EEG van de Raad (Commissie van de Europese Gemeenschappen, 1993).

DRINKWATERPRODUCTIE

Richtlijn 75/440/EEG van de Raad - Oppervlaktewater voor de productie van drinkwater

De richtlijn legt een aantal vereisten vast die ervoor moeten zorgen dat zoet oppervlaktewater dat werd gewonnen voor consumptiedoeleinden als drinkwater, voldoet aan bepaalde normen en dat het op passende wijze wordt behandeld alvorens het via de waterleiding wordt aangeboden. Deze richtlijn is niet van toepassing op grondwater, brak water of water dat is bestemd voor grondwaterverrijking. De Lidstaten moeten de bronnen van oppervlaktewater bestemd voor de winning van drinkwater, volgens hun bestaande kwaliteit indelen in drie categorieën overeenkomstig de geschikte standaardmethodes voor waterbehandeling. (Commissie van de Europese Gemeenschappen, 1993).

Richtlijn 79/869/EEG van de Raad - Meetmethodes voor de productie van drinkwater

Deze richtlijn vult Richtlijn 75/440/EEG aan, door het vaststellen van meetmethoden en de frequentie van bemonstering en analyse met het oog op het bepalen van de kwaliteit van het oppervlaktewater voor de parameters opgenomen in Bijlage II van Richtlijn 75/440/EEG (Commissie van de Europese Gemeenschappen, 1993).

Richtlijn 80/778/EEG van de Raad - Voor menselijke consumptie bestemd water

Deze richtlijn legt normen vast waaraan de kwaliteit van het voor menselijke consumptie bestemd water, dat al dan niet behandeld is, moet voldoen. Deze richtlijn is niet van toepassing op natuurlijk mineraalwater of medicinaal water dat door de Lidstaten als zodanig is erkend of omschreven (Commissie van de Europese Gemeenschappen, 1993).

Richtlijn 98/83/EG van de Raad - betreffende de kwaliteit van voor menselijke consumptie bestemd water.

Deze richtlijn heeft ten doel de volksgezondheid te beschermen tegen de schadelijke gevolgen van verontreiniging van voor menselijke consumptie bestemd water door ervoor te zorgen dat het gezond en schoon is. Op grond van deze richtlijn wordt richtlijn 80/778/EEG van de Raad, vijf jaar na inwerkingtreding van richtlijn 98/83/EG van de Raad, ingetrokken (Europese Gemeenschap, 1999).

OVERIGEN

Richtlijn 76/160/EEG van de Raad - Zwemwater

De richtlijn legt 19 fysische, chemische en microbiologische parameters vast voor het bepalen van de kwaliteit van het zwemwater en stelt tevens een systeem in voor het controleren van de kwaliteit van zwemwater door de Lidstaten. Onder 'zwemwater' wordt zoet water of zeewater verstaan waarin baden niet is verboden en gewoonlijk door een groot aantal baders wordt beoefend. Onder een badzone wordt om het even welke plaats verstaan waar zich zwemwater bevindt. Fysische, chemische en microbiologische parameters van toepassing op zwemwater zijn opgenomen in de bijlage van de richtlijn; 13 van deze parameters zijn verplicht 'imperatief' waarden en de rest zijn niet bindende richtgetallen (Commissie van de Europese Gemeenschappen, 1993).

Besluit 77/795/EEG van de Raad - Uitwisseling van informatie over zoet oppervlaktewater

Het besluit legt een systeem vast voor het controleren van de kwaliteit van rivieren en waterlopen en voor het uitwisselen van informatie daaromtrent. Dit besluit wijst monsternemings- en meetstations in de Lidstaat aan en stelt parameters vast voor het uitwisselen van de verkregen inlichtingen (Commissie van de Europese Gemeenschappen, 1993).

Richtlijn 91/271/EEG van de Raad - Behandeling van stedelijk afvalwater

De richtlijn legt een grondig systeem vast voor de controle van de behandeling en de lozing van stedelijk afvalwater uit de meeste bevolkingsgebieden, met inbegrip van industrieel afvalwater dat door sommige bedrijfstakken naar opvangsystemen en stedelijke waterzuiveringsinstallaties wordt afgevoerd. Op het gebied van industrieel afvalwater is de richtlijn gericht op het afvalwater van de voedselverwerkende industrie, zoals: de zuivel- en vleesindustrie.

De ter naleving van de richtlijn gebouwde stedelijke waterzuiveringsinstallaties moeten zodanig worden ontworpen, gebouwd, geëxploiteerd en onderhouden dat zij onder alle normale plaatselijke weersomstandigheden op bevredigende wijze kunnen blijven functioneren (Commissie van de Europese Gemeenschappen, 1993).

BIJLAGE III : Artikel 8 en 10 van het Verdrag inzake biologische diversiteit

Artikel 8 (EUROPESE GEMEENSCHAP, 1999)

Behoud in situ

Elke verdragsluitende partij dient, voor zover mogelijk en passend:

- a. een stelsel in te stellen van beschermde gebieden of gebieden waarin bijzondere maatregelen moeten worden genomen om de biologische diversiteit te behouden;
- b. indien nodig richtlijnen op te stellen voor de keuze, de instelling en het beheer van beschermde gebieden of gebieden waarin bijzondere maatregelen moeten worden genomen om de biologische diversiteit te behouden;
- c. biologische rijkdommen die van belang zijn voor het behoud van de biologische diversiteit te reguleren of te beheren, zowel binnen als buiten beschermde gebieden, ten einde zorg te dragen voor het behoud en het duurzame gebruik daarvan;
- d. de bescherming van ecosystemen en natuurlijke habitats, alsmede de instandhouding van levensvatbare populaties van soorten in hun natuurlijke omgeving te bevorderen;
- e. een ecologisch verantwoorde en duurzame ontwikkeling te bevorderen in gebieden die grenzen aan beschermde gebieden, ten einde de bescherming van die gebieden te verbeteren;
- f. aangetaste ecosystemen te rehabiliteren en te herstellen en het herstel van bedreigde soorten te bevorderen, onder andere door middel van het ontwikkelen en uitvoeren van plannen en andere beheersstrategieën;
- g. middelen te verschaffen of te handhaven voor het reguleren, beheren of beheersen van de risico's verbonden aan het gebruik en het vrijkomen van veranderde levende organismen, voortgekomen uit de biotechnologie, die nadelige milieueffecten zouden kunnen hebben die van invloed kunnen zijn op het behoud en het duurzame gebruik van de biologische diversiteit, daarbij tevens rekening houdend met de risico's voor de gezondheid van de mens;
- h. de binnenkomst van uitheemse soorten die bedreigend zijn voor ecosystemen, habitats of soorten te voorkomen dan wel deze te beheersen of uit te roeien;
- i. ernaar te streven de voorwaarden te scheppen die nodig zijn voor de verenigbaarheid van het huidige gebruik met het behoud van de biologische diversiteit en het duurzame gebruik van bestanddelen daarvan;
- j. met inachtneming van haar nationale wetgeving de kennis, vernieuwingen en gebruiken van autochtone en plaatselijke gemeenschappen te eerbiedigen, te beschermen en in stand te houden, waarop hun tradities zijn gebaseerd die van belang zijn voor het behoud en het duurzame gebruik van de biologische diversiteit, en de toepassing daarvan op grotere schaal te bevorderen, met de instemming en deelneming van de dragers van die kennis, vernieuwingen en gebruiken, en de eerlijke verdeling van de voordelen van de toepassing van die kennis, vernieuwingen en gebruiken te stimuleren;
- k. de wetgeving en/of andere regelgeving te ontwikkelen of te handhaven die nodig is voor de bescherming van bedreigde soorten en populaties;

- l. wanneer aanmerkelijke nadelige gevolgen voor de biologische diversiteit zijn vastgesteld overeenkomstig artikel 7, de desbetreffende processen en categorieën activiteiten te reguleren of te beheersen, en
- m. samen te werken bij de verstrekking van financiële en andere steun voor het behoud in situ als bedoeld in de letters a) tot en met l), met name aan ontwikkelingslanden.

Artikel 10

Duurzaam gebruik van bestanddelen van de biologische diversiteit

Elke verdragsluitende partij dient, voor zover mogelijk en passend:

- a. in de nationale besluitvorming aandacht te schenken aan het behoud en het duurzame gebruik van biologische rijkdommen;
- b. maatregelen aan te nemen met betrekking tot het gebruik van biologische rijkdommen, ten einde nadelige gevolgen voor de biologische diversiteit te voorkomen of te beperken;
- c. het op de gewoonte stoelende gebruik van biologische rijkdommen in overeenstemming met traditionele culturele gebruiken die verenigbaar zijn met de vereisten van behoud of van duurzaam gebruik, te beschermen en te stimuleren;
- d. de plaatselijke bevolking te steunen bij het ontwerpen en uitvoeren van herstelmaatregelen en aangetaste gebieden waarin de biologische diversiteit is achteruitgegaan en
- e. de samenwerking tussen haar overheidsinstellingen en de particuliere sector te bevorderen bij het ontwikkelen van methoden voor duurzaam gebruik van biologische rijkdommen.

NAWOORD

De interim rapportage Europese waterlijnen: regels en realiteit geeft een overzicht van de vigerende regelgeving dat van toepassing is op het Deltagebied. De manier van implementeren, de mogelijkheden en grenzen van deze regelgeving worden beschreven in de volgende rapportage. Zo wordt beschreven op wat voor een manier een bepaalde richtlijn op het gebied van water en natuurlijkheid in Zeeland is geïmplementeerd.

In het Interim rapport zijn verdragen zoals het Verdrag inzake de volle zee (1958, Trb. 1959, 124.) en het Internationaal verdrag ter voorkoming van verontreiniging van de zee door olie (1954, Trb. 1975, 147.) niet beschreven. Deze verdragen zijn direct van toepassing voor de Noordzee. Vanwege het mariene karakter van deze verdragen en het feit dat deze zijn toegespitst op het voorkomen van verontreinigingen zijn deze verdragen niet in dit rapport vermeld.

